



ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร ศึกษาเฉพาะกรณี วัดซาราชฐ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอย้ายยอด จังหวัดตรัง

THE SYSTEM AND MECHANISMS FOR THE REQUESTING BUILDING PERMISSION AND ESTABLISHMENT OF A TEMPLE WITH THE POWER OF BOWON: A CASE STUDY OF SARATBAMRUNG TEMPLE, BANG DI SUBDISTRICT, HUAI YOT DISTRICT, TRANG PROVINCE

พระปลัดสิริภพ งามเรียบ^{1*}, พระครูอรุณสุตาลังการ ปรีดา บัวเมือง², พระครูวิรัตธรรมโชติ มีชัย พุทธสุภา¹,
พระครูโสภณรัตนบัณฑิต เทพรัตน์ เรืองศรี¹, พระสมุห์ธนภัทร ทิพย์วงศ์¹, พระบุญญฤทธิ์ ชูราศรี³,
ธัชชนันท์ อิศรเดช⁴, ปุณยาดา จงละเอียด², ทิพย์วรรณ จันทรา², สุชาติ มสันต์²

Phrapalad Siraphop Ngamriab^{1*}, Phrakru Arunsutalangkan Preeda Buamuang²,
Phrakhru Wiratthammachot Michai Buddhasubha¹, Phrakru Sophonrattanabundit Theprat Rueangsri¹,
Phrasamu Thanapat Tipwong¹, Phra Bunyarit Churasri³, Thatchanan Issaradet⁴,
Punyada Chongla-iad², Tippawan Chantra², Suchat Masant²

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

³Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

⁴คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

⁴Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: phrasirapop@gmail.com

Received 14 August 2024; Revised 26 September 2024; Accepted 1 November 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: การขออนุญาตสร้างและตั้งวัดในพระพุทธศาสนา มีการดำเนินการตามระบบและกลไกทางกฎหมายของกฎกระทรวง ว่าด้วยเรื่อง การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559 ซึ่งกระบวนการทางกฎหมายดังกล่าว มีองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พื้นที่สร้างวัด ชุมชนอยู่รอบบริเวณที่จะสร้างวัด กระบวนการ ได้แก่ การแสดงสิทธิที่ดินที่จะสร้างวัด การขออนุญาตตามลำดับขั้นตอนจากล่างขึ้นบน เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และการทำกิจกรรมของพุทธศาสนิกชน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและกลไกพร้อมทั้งข้อเสนอแนะและแนวทางการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดซาราชฐ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอย้ายยอด จังหวัดตรัง



วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย ด้านการขับเคลื่อนการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร ด้านหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัด ด้านการขออนุญาตสร้างและตั้งวัด การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา กลุ่มพระสังฆาธิการในจังหวัดตรัง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรัง นักวิชาการวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง และการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน

ผลการวิจัย: พบว่า 1) ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งที่ดิน ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการในการประสานงานกับพระสงฆ์ตั้งแต่มีการเริ่มขอตั้งวัด ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการของผู้มีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชนในท้องถิ่น และ 2) แนวทางการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร พบว่า ควรมีการแก้ไขหลักเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ได้แก่ กำหนดให้พื้นที่ตั้งวัดไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ของวัด กำหนดให้จำเป็นต้องมีอุโบสถ การยื่นเอกสารหลักฐานประกอบการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถดำเนินการเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ไม่ล่าช้าจนเกินไป

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาจักรกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโมกศี สีสสามัญญตา และทิวฐีสามัญญตา เป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนคณะสงฆ์ และส่วนราชการ ช่วยประสานการดำเนินงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว สร้างความสามัคคีเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่อพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง

สรุป: ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนได้พัฒนาและส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนอย่างมั่นคง กรณีศึกษาวัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็น การสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการสร้างและขออนุญาตจัดตั้งวัดบนพื้นฐานความร่วมมือของคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน และหัวหน้าส่วนราชการ ให้มีสถานะเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย

คำสำคัญ: ระบบและกลไก, การขออนุญาตสร้างและตั้งวัด, พลังบวร

Abstract

Background and Objectives: The aim is to construct a temple and seek approval for the requesting permission to build and establishment of a Buddhist temple. There exists a system and legal mechanisms outlined in ministerial regulations regarding the creation, establishment, amalgamation, transfer, and dissolution of temples. Requesting Wisung Kham Sima and elevating an abandoned temple to a temple with resident monks during the Buddhist Lent in 2016, According to the aforementioned legal process, its components comprise input factors, such as the area where the temple is situated and the surrounding community. The process for the temple's location requires demonstrating rights to the land on which it will be constructed. Sequentially requesting permission, from bottom to top, the resulting benefits include fostering monks; Religious practices and activities of kin and community. The objective of this research article was to study the system and mechanism, as well as provide recommendations and guidelines, for requesting permission to establish and construct a temple with the community's support at Saratbamrung Temple, Bang Di Subdistrict, Huai Yot District, Trang Province.



Methodology: This research adopts a qualitative. The scope of content encompasses the process of establishing a temple with the power of Bowon, including the criteria and methods involved. It also explores the process of seeking permission to establish a temple. Analysis of data from documents and data obtained from the field. The research instrument used was a questionnaire interview. Unstructured data were collected from in-depth interviews from key informants, including teachers in the graduate program, Group of monks in Trang Province Director of the Trang Provincial Buddhism Office, Cultural scholar Trang Provincial Cultural Office and group discussions involving 10 participants.

Main Results: The research findings: 1) The study revealed that the system and mechanism for requesting permission to establish a temple with the community's support consisted of four steps. Step 1 involved the process of acquiring land. Step 2 included the process of coordinating with the monks from the beginning of the temple establishment request. Step 3 involved the process of surveying public opinion. Step 4 included the process involving the participation of local community leaders. And 2) The study also found that the guidelines for requesting permission to establish a temple with the support of the community should have been revised to be more flexible. This included allowing the temple to be established on land that was not necessarily owned by the temple, requiring an ordination hall, and submitting the necessary documents for permission through an online system to ensure the process was convenient, efficient, and not overly delayed.

Involvement to Buddhaddhamma: The system and mechanism for requesting permission to build and establish temples with the power of the worship consistent with the principles of Buddhism, namely the six Saraniyadhamma, consisting of metta kāyakarma, metta vajikarma, metta imaginary kamma, sādharana bokī, silasamaññata and dīṭṭhisamanñata. It is a process that allows the community, the monastic community, and the government to help coordinate operations together as one. Creating unity for the common good of Buddhism in a stable manner.

Conclusions: The system and mechanism for requesting permission to build and set up temples with the power of monastic power. It is a process that focuses on the participation of all sectors to develop and promote Buddhism to prosper. In order for the temple to be the center of the community, it is a stable spiritual refuge for Buddhists. Case Study of Wat Sarabumrung It is a reflection of the process of building and applying for permission to establish a temple based on the cooperation of the monks, community leaders, and heads of government departments to have the status of a legitimate temple.

Keywords: System and Mechanism, Requesting Building Permission and Establishment of a Temple, Power of Bowon

บทนำ

ประเทศไทย มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมาอย่างยาวนานและมีวัดเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคม นอกเหนือจากเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์แล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาโดยตรง นอกจากนี้ เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น



การศึกษา การรักษาพยาบาล พิพิธภัณฑของชุมชน เป็นต้น (Chittasophano, 2010) จะเห็นได้ว่า “บวร” เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญและเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมชุมชนในการนำสู่ภราดรภาพและสังคมสมานฉันท์ อันเป็นความมุ่งหวังของการเชื่อมโยงชุมชนให้มีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมมือกันพัฒนาวัดได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นพุทธสถานในการประกอบกิจการของสงฆ์ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

การสร้างวัดและขอตั้งวัดในปัจจุบัน จะต้องขออนุญาตตามระบบและกลไกทางกฎหมาย ซึ่งกฎกระทรวง ว่าด้วยเรื่อง การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559 ตามข้อ 5 ได้กำหนดว่า วัดที่จะสร้างขึ้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (1) ที่ดินที่ใช้เป็นสถานที่สร้างวัดต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่าหกไร่ (2) เป็นสถานที่ที่สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจ (3) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นไม่น้อยกว่าหนึ่งพันคน (4) มีเหตุผลที่สนับสนุนได้ว่า เมื่อตั้งวัดขึ้นแล้วจะได้รับการทำนุบำรุงส่งเสริมจากประชาชน (5) ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่าสองกิโลเมตร และ (6) จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดรวมกันต้องไม่น้อยกว่าสองแสนบาท ฉะนั้น วัดจะเกิดขึ้นในชุมชนได้ ก็ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งคณะสงฆ์ พุทธศาสนิกชน หน่วยงานราชการในการดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ พื้นที่สร้างวัด ชุมชนอยู่รอบบริเวณที่จะสร้างวัด กระบวนการ ได้แก่ การแสดงสิทธิที่ดินจะสร้างวัด การขออนุญาตตามลำดับขั้นตอนจากล่างขึ้นบน และผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ ประโยชน์ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ การทำกิจกรรมของญาติโยม ดังนั้น วัดแบ่งเป็น 2 ประเภท วัดที่ได้วิสุงคามสีมาและสำนักสงฆ์ (Roslers & Thitapanyo, 2020)

ที่พัทสงฆ์บ้านชา เป็นที่พัทสงฆ์ประจำหมู่บ้านเก่าแก่ ได้ก่อตั้งประมาณมากกว่า 63 ปี ตั้งอยู่ที่บ้านชา หมู่ที่ 6 ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี มีชาวบ้านต่างมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าได้ประกอบการบำเพ็ญบุญกุศลและทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ทางคณะสงฆ์พร้อมด้วยพุทธศาสนิกชนมีความเห็นว่าจะต้องยกฐานะจากที่พัทสงฆ์ให้เป็นวัดเพื่อความสะดวกต่อการดำเนินกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น เนื่องจากที่พัทสงฆ์แห่งนี้ตั้งอยู่ไกลจากวัดอื่น ๆ โดยมีวัดท่าไทร ตำบลบางดี เป็นวัดที่อยู่ใกล้ที่พัทสงฆ์บ้านชา แต่มีระยะทางไกลถึง 5.1 กิโลเมตร ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ต้องเดินทางไปเพื่อประกอบศาสนกิจต่าง ๆ อย่างลำบาก อีกทั้ง ชาวบ้านชามีผู้อาศัยมากกว่า 100 หลังคาเรือน มีราษฎรประมาณ 600-700 คน ซึ่งล้วนนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ได้อยู่อาศัยและตั้งรกรากใกล้เคียงกับที่พัทสงฆ์บ้านชา ต่างให้ความศรัทธาช่วยทำนุบำรุงที่พัทสงฆ์แห่งนี้มาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาความสำคัญของระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี เพื่อให้ทราบถึงการขับเคลื่อน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะและแนวทางการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี สู่การพัฒนาและยกระดับการเป็นวัดประจำหมู่บ้านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบและกลไกพร้อมทั้งข้อเสนอแนะและแนวทางการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

- การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้
1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ประกอบด้วย กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา จำนวน 2 รูป/คน กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดตรัง จำนวน 6 รูป ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตรัง จำนวน 1 คน นักวิชาการวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง จำนวน 1 คน รวมจำนวน 10 รูป/คน สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดัง Table 1

Table 1 Key informants	
Group of key informants	Number
1. Group of lecturers in the graduate program	2
2. Group of monks in Trang province	6
3. Director of the Trang provincial Buddhism office	1
4. Academics culture Trang provincial cultural office	1
Total	10

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ซ้ำกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์สำคัญที่คล้ายคลึงกันในประเด็นการดำรงวัดด้วยพลังบวร สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดัง Table 2

Table 2 Experts for Focus Group Discussions	
Experts for Focus Group Discussions	Position
1. Group of lecturers in the graduate program	
1.1 Graduate program lecturer (Person 1)	Curriculum Developer
1.2 Graduate program lecturer (Person 2)	Lecture in the Master of Arts Program
2. Group of monks in Trang Province	
2.1 Monk in Trang Province (Person 1)	Abbot of Trang Province
2.2 Monk in Trang Province (Person 2)	Abbot of Mueang District
2.3 Monk in Trang Province (Person 3)	Abbot of Huai Yot District
2.4 Monk in Trang Province (Person 4)	Abbot of Nataluang Subdistrict
2.5 Monk in Trang Province (Person 5)	Abbot of Thap Thiang Subdistrict
2.6 Monk in Trang Province (Person 6)	Abbot of Wat Saratbamrung
3. Director of the Trang Provincial Buddhism Office (1 Person)	Director of the Trang Provincial Buddhism Office
4. Academics Culture Trang Provincial Cultural Office (1 Person)	Cultural scholar at Trang Provincial Cultural Office



3. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

โดยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้ว

3.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบและกลไกการตั้งวัดด้วยพลังบวร ศึกษาเฉพาะกรณี วัดซาราชฐ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวเองแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้มี 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับระบบและกลไกการตั้งวัดด้วยพลังบวร ศึกษาเฉพาะกรณี วัดซาราชฐ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการตั้งวัดด้วยพลังบวร ศึกษาเฉพาะกรณี วัดซาราชฐ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

3.3 ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อปรึกษาในการร่างแบบสัมภาษณ์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้เพื่อความเที่ยงตรงและถูกต้อง

3.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม 2566 รวมระยะเวลา 6 เดือน ดังนี้

4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกสร้างขึ้นมาสัมภาษณ์กลุ่มพระสงฆ์เถรสมาคม กลุ่มส่วนราชการจังหวัดตรัง กลุ่มผู้นำท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางดี และกลุ่มตัวแทนประชาชนตำบลบางดี

4.1.3 นำคำตอบและได้นบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง สละสลวยมากยิ่งขึ้นและนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

4.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเสนอผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาาระบบและกลไกการตั้งวัดด้วยพลังบวรต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปจัดทำเป็นชุดความรู้ระบบและกลไกการตั้งวัดด้วยพลังบวร โดยผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับผู้ทรงคุณวุฒิ



5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ รวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) คือ รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบ พร้อมทั้งเรียบเรียงให้มีความสละสลวยและรัดกุมเข้าใจง่าย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการวิจัยพบผลการวิจัยและสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดซาราชญ์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1.1 กลไกด้านการขับเคลื่อนการขออนุญาตสร้างและตั้งวัด ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ผู้นำ ประกอบด้วย คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำทางการศึกษาทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการตั้งวัด โดยร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงาน

ส่วนที่สอง ได้แก่ ภาศิเครือข่าย ประกอบด้วยเครือข่ายองค์กรในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ทำหน้าที่ในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการขอตั้งวัดทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดทำเอกสารขออนุญาตสร้างและตั้งวัด การยื่นเอกสารเสนอไปยังเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรรมการมหาเถรสมาคม เพื่อรับทราบและอนุมัติการตั้งวัดต่อไป

ส่วนที่สาม ได้แก่ ชุมชน ประกอบด้วย ประชาชนในชุมชนทำหน้าที่ร่วมกันในการดำเนินการตั้งวัด ผ่านการจัดเวทีประชุมเพื่อขอมติความเห็นชอบและการให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสนับสนุนการตั้งวัด ดังที่ Taisrikhot et al. (2023) ได้กล่าวว่า แนวทางการปฏิบัติในการขับเคลื่อนการพัฒนาวัดมีองค์ประกอบดังนี้ 1) มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน งบประมาณ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วม 3) การจัดแผนงานยุทธศาสตร์ และ 4) การประเมินผล (Buddhist Places Division of National Office of Buddhism, 2016) นอกจากนี้ Chulawanich & Wattanapradit (2023) กล่าวเพิ่มเติมว่า นำหลักพุทธสันติวิธี ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรมและสาราณียธรรม มาบูรณาการผ่านการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักรู้เปิดใจรับฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น 2) ร่วมค้นหาโอกาส ปรับปรุง และพัฒนา 3) จุดพลังสร้างการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในวัด และ 4) เตรียมความพร้อมปฏิบัติตามแผนด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

1.2 ด้านหลักเกณฑ์และวิธีการขออนุญาตสร้างและตั้งวัด วัดซาราชญ์บำรุงยังได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัด มาจากการได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินที่จะให้ใช้ที่ดินสร้างวัด พร้อมทั้งได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่าย ประกอบด้วย คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำการศึกษา และผู้นำด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทำให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัดที่สอดคล้องกับกฎหมายและหลักพระธรรมวินัย ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.2.1 การสำรวจความต้องการของชุมชน ขั้นตอนนี้วัดจะสำรวจความต้องการของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น บริบทพื้นที่ชุมชน ความพร้อมของชุมชน ฯลฯ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนตั้งวัด

1.2.2 การจัดประชุมประชาคม ซึ่งวัดจะจัดการประชุมประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการขอตั้งวัด โดยประชาชนในชุมชนจะมีสิทธิร่วมแสดงความคิดเห็นและลงคะแนนเสียงเพื่ออนุมัติหรือคัดค้านการตั้งวัดตามความเหมาะสม



1.2.3 การขออนุญาตตั้งวัด ขั้นตอนนี้วัดจะยื่นคำขออนุญาตตั้งวัดต่อเจ้าคณะผู้ปกครอง โดยคำขออนุญาตตั้งวัดจะต้องระบุข้อมูลต่าง ๆ เช่น ชื่อวัด ที่ตั้งวัด วัตถุประสงค์ของการตั้งวัด จำนวนเนื้อที่ในการสร้างวัด

1.2.4 การพิจารณาอนุญาตตั้งวัด ทางคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาคำขออนุญาตตั้งวัดว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกฎหมายหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกฎหมายก็จะอนุมัติให้ตั้งวัดได้ ซึ่งการตั้งวัดของวัดราษฎร์บำรุงดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัดด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จากขั้นตอนดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559 (หมวด 2) Buddhist Places Division of National Office of Buddhism (2016) ได้อธิบายหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.2.4.1 สถานที่ตั้งวัดและเสนาสนะ จะต้องเป็นวัดที่สร้างขึ้นในสถานที่ตามแผนที่ แผนผัง และเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัดนั้น และต้องมีเสนาสนะสิ่งปลูกสร้างแล้วเสร็จ (ตามเงื่อนไข) เป็นหลักฐานมั่นคง เหมาะสมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์

1.2.4.2 ชื่อวัด ในการเสนอรายงานขอตั้งวัด (ศถ.3) จะต้องระบุชื่อวัดที่ขอตั้ง พร้อมชี้แจงเหตุผลประกอบในรายงานขออนุญาตตั้งวัดให้ชัดเจน กะทัดรัด เข้าใจง่าย มีความหมาย และชื่อที่ขอตั้งจะต้องผ่านความเห็นชอบทุกชั้นตามลำดับที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ

1.2.4.3 จำนวนพระภิกษุที่จะอยู่ประจำ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 รูป และให้เสนอชื่อผู้จะเป็นเจ้าอาวาส พร้อมด้วยอายุ พรรษา สังกัดวัดเดิม (ตามหนังสือสุทธิ) โดยพระภิกษุที่จะเป็นเจ้าอาวาสจะต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

1.2.4.4 ผู้ขอตั้งวัดจะต้องเป็นบุคคลคนเดียวกับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด กรณีเป็นบุคคลอื่นจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจให้ดำเนินการแทน

1.2.4.5 เอกสาร หลักฐาน ทุกฉบับที่ประกอบเรื่องต้องเป็นเอกสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน

1.2.4.6 กรณีวัดตั้งอยู่ในที่ดินของผู้มีกรรมสิทธิ์ ให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือทายาทดำเนินการโอนที่ดิน พร้อมทั้งอาคารและสิ่งปลูกสร้างให้แก่วัดที่ตั้งขึ้นภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งการให้ความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

1.2.4.7 กรณีวัดตั้งอยู่ในที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งการประกาศตั้งวัดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้อนุญาตให้ใช้ที่ดินที่วัดนั้นตั้งอยู่ทราบ

1.2.4.8 ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแจ้งให้วัดที่ตั้งขึ้นในที่ดินของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามเงื่อนไขการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว

ดังที่ Yanasitthi & Thitapanyo (2019) ได้กล่าวว่า การบริหารการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดให้เป็นไปตามกระบวนการได้นั้น ต้องได้รับการตรวจสอบในด้านความโปร่งใส คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งคณะสงฆ์ ประชาชน หน่วยงานราชการ เพราะการบริหารที่มีความโปร่งใสก็ต้องการบริหารโดยรูปแบบคณะกรรมการ เป็นต้น ช่วยส่งเสริมให้การสร้างและตั้งวัดมีความเด่นชัดมากขึ้น ดังแสดงใน Figure 1

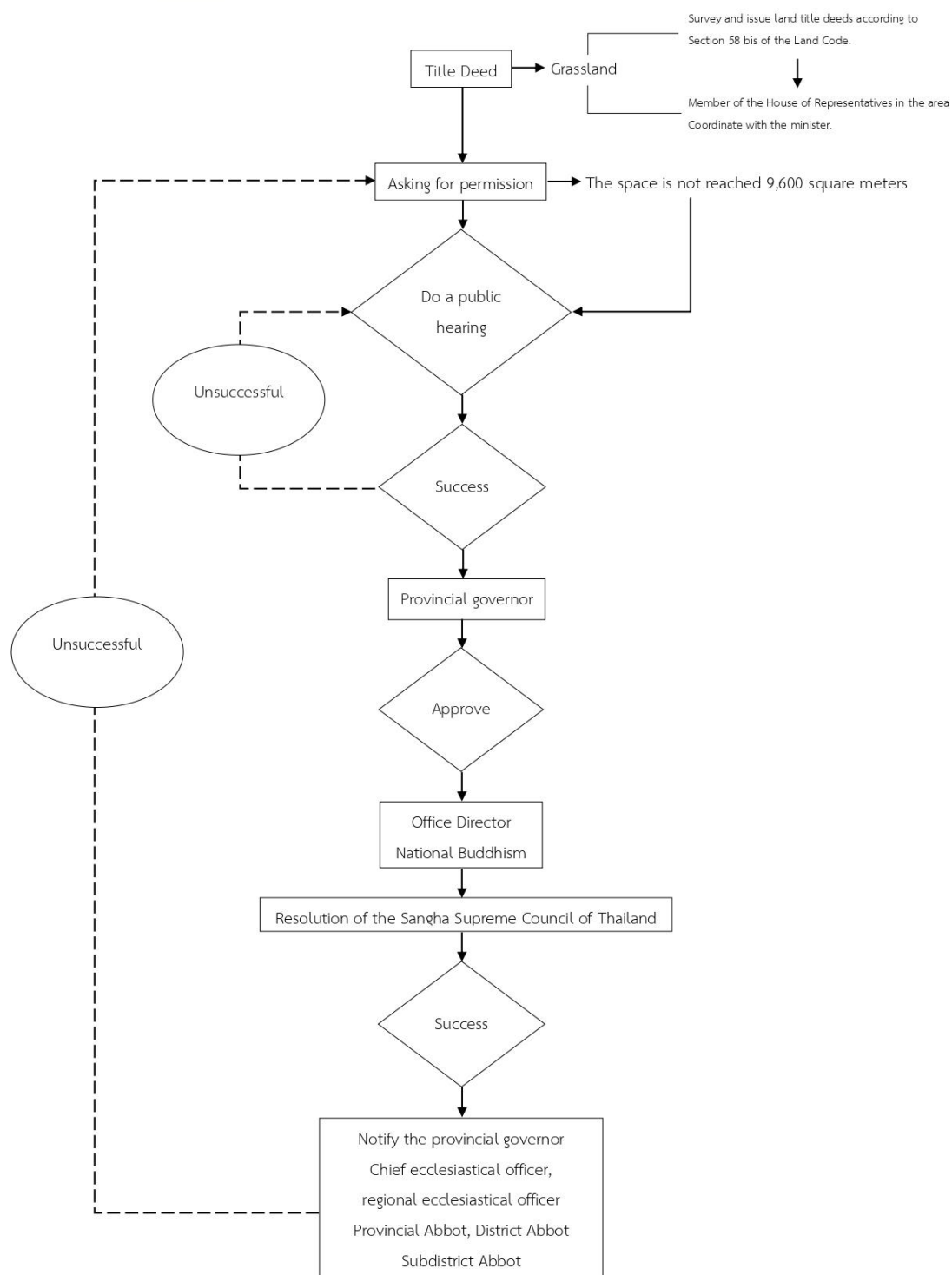


Figure 1 Creation of Wat Saratbamrung

1.3 ด้านกระบวนการขออนุญาตตั้งวัด ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.3.1 การจัดทำเอกสารประกอบการขออนุญาตตั้งวัด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทางวัดจะต้องจัดทำเอกสารประกอบการขออนุญาตตั้งวัดให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัด ซึ่งประกอบด้วยเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือรับรองจากเจ้าอาวาสวัด หนังสือรับรองจากผู้นำชุมชน แผนที่แสดงที่ตั้งวัด ฯลฯ

1.3.2 การยื่นคำขออนุญาตตั้งวัด ทางวัดได้ยื่นคำขออนุญาตตั้งวัดต่อเจ้าคณะผู้ปกครอง โดยคำขออนุญาตตั้งวัดจะต้องระบุข้อมูลต่าง ๆ เช่น ชื่อวัด ที่ตั้งวัด วัตถุประสงค์ของวัด ฯลฯ



1.3.3 การพิจารณาอนุญาตตั้งวัด ทางคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตตั้งวัดจะพิจารณาคำขออนุญาตตั้งวัดว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกฎหมายหรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกฎหมายก็จะอนุมัติให้ตั้งวัด ดังแสดงใน Figure 2

ดังนั้น กระบวนการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดชาวราษฎร์บำรุงมีความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยวัดมีเอกสารหลักฐานครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และกฎหมาย ซึ่ง Sukperm (2019) ได้กล่าวว่า ต้องให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอสร้างและจัดตั้งวัดตามกฎหมายได้ติดตามผลการดำเนินงานของผู้ยื่นคำขออย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดควรกระจายอำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมต่อการพิจารณาคำขอสร้างและจัดตั้งวัดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวงโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างวัดและแผนผังบริเวณที่ตั้งสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัดเพื่อลดผลกระทบในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ Janthophaso (2023) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า วัดเป็นนิติบุคคลที่เจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการภายในวัด ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่บริจาคและช่วยกันออกแบบวัด ให้เป็นสถานที่สำหรับศึกษาปฏิบัติธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้กฎหมายของกระทรวงและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ส่วนการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามมาตราที่ 40 หมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จำแนกศาสนสมบัติออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) ศาสนสมบัติกลาง และ 2) ศาสนสมบัติของวัด จำแนกเป็น 5 ประเภท คือ เจดีย์สถาน พุทธสถาน สังฆสถาน บริวารสถาน และอนุสรณ์สถาน



Figure 2 Establishing Wat Saratbamrung



2. ข้อเสนอแนะและแนวทางระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านการขับเคลื่อนการตั้งวัดด้วยพลังบวร ควรสร้างความเข้าใจและความร่วมมือให้พระสงฆ์ ประชาชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการตั้งวัดด้วยพลังบวร ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสำรวจความต้องการของชุมชน การจัดประชุมประชาคม การขออนุญาตตั้งวัด ไปจนถึง การดำเนินงานของวัดหลังได้รับอนุญาตตั้งวัด ดังที่ Sukperm (2019) ได้เสนอว่า ควรให้โอกาสแก่ประชาชนทุกคน ในพื้นที่ได้มีโอกาสรู้ข้อมูลของวัดที่จะสร้างว่ามีความต้องการให้ดำเนินการสร้างวัดตามกฎหมายและควรให้ หน่วยงานในภาคท้องถิ่นที่ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารของวัดที่จะดำเนินการสร้างตามกฎหมาย อีกทั้ง ควรกำหนดให้มีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อเปิดโอกาส ให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบ การตัดสินใจของผู้นำชุมชนหรือผู้ที่ยื่นคำขอสร้างและจัดตั้งวัดตามกฎหมายด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ เป็นต้น พร้อมทั้งควรมีแผนงานระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ บูรณาการการทำงานร่วมกันและให้เกิดความชัดเจนทั้งในระดับนโยบายและภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ Janthasaro et al. (2023) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า วัดต้องสร้างความเป็นคนไทยอย่างแนบแน่น หมายถึง การเป็นสัญลักษณ์ของ การผลิตสร้าง “เอกลักษณ์” รักษาคน รักษาชุมชนคนไทย ให้เห็นว่าวัดมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการ บริหารและการจัดการให้เกิดความเชื่อมโยงจนกลายเป็นส่วนสำคัญของชุมชน

2.2 ด้านหลักเกณฑ์และวิธีการตั้งวัด ควรมีการแก้ไขหลักเกณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น กำหนดให้พื้นที่ตั้งวัดไม่จำเป็นต้องเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ของวัด กำหนดให้จำเป็นต้องมีอุโบสถ เป็นต้น เพื่อให้คณะ สงฆ์และประชาชนได้สามารถร่วมกันขอตั้งวัดได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ ควรมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือประชาชนในการขอตั้งวัด เช่น ตรวจสอบ เอกสารหลักฐาน แนะนำขั้นตอนในการดำเนินการ เป็นต้น เพื่อให้คณะสงฆ์และประชาชนได้สามารถร่วมกันขอตั้ง วัดได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.3 ด้านกระบวนการขออนุญาตตั้งวัด ในขั้นตอนและเอกสารหลักฐานนั้น ต้องมีการปรับปรุงให้ กระชับขึ้น เช่น การรับรองเอกสารหลักฐานประกอบการขออนุญาตตั้งวัดเป็นสำเนาถูกต้อง โดยไม่ต้องผ่าน การรับรองจากเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการขออนุญาตตั้งวัดได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการ จัดทำคู่มือการขออนุญาตตั้งวัด เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่พระสงฆ์และประชาชนสามารถดำเนินการ ขออนุญาตตั้งวัดได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งในคู่มือนี้ จะต้องมีย่อหน้าครอบคลุมตั้งแต่หลักเกณฑ์การขอ อนุญาตตั้งวัด ขั้นตอนและเอกสารหลักฐานประกอบการขออนุญาตตั้งวัด ไปจนถึงการติดตามผลการขออนุญาต ตั้งวัด สามารถเข้าถึงกระบวนการและติดตามผลการพิจารณาขออนุญาตสร้างและตั้งวัดได้สะดวกมากขึ้น ทั้งนี้ O-in et al. (2024) ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการวัดให้สอดคล้องกับลักษณะ การกระจายตัวของวัดและบุคลากรทางพระพุทธศาสนาด้วย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวร ศึกษาเฉพาะกรณี วัดธาราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยง จันทบุรี” สามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ BPPM Model ซึ่งเป็นกระบวนการของระบบและกลไกการตั้งวัดที่บูรณาการขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน มีรายละเอียด แสดงใน Figure 3 ดังนี้

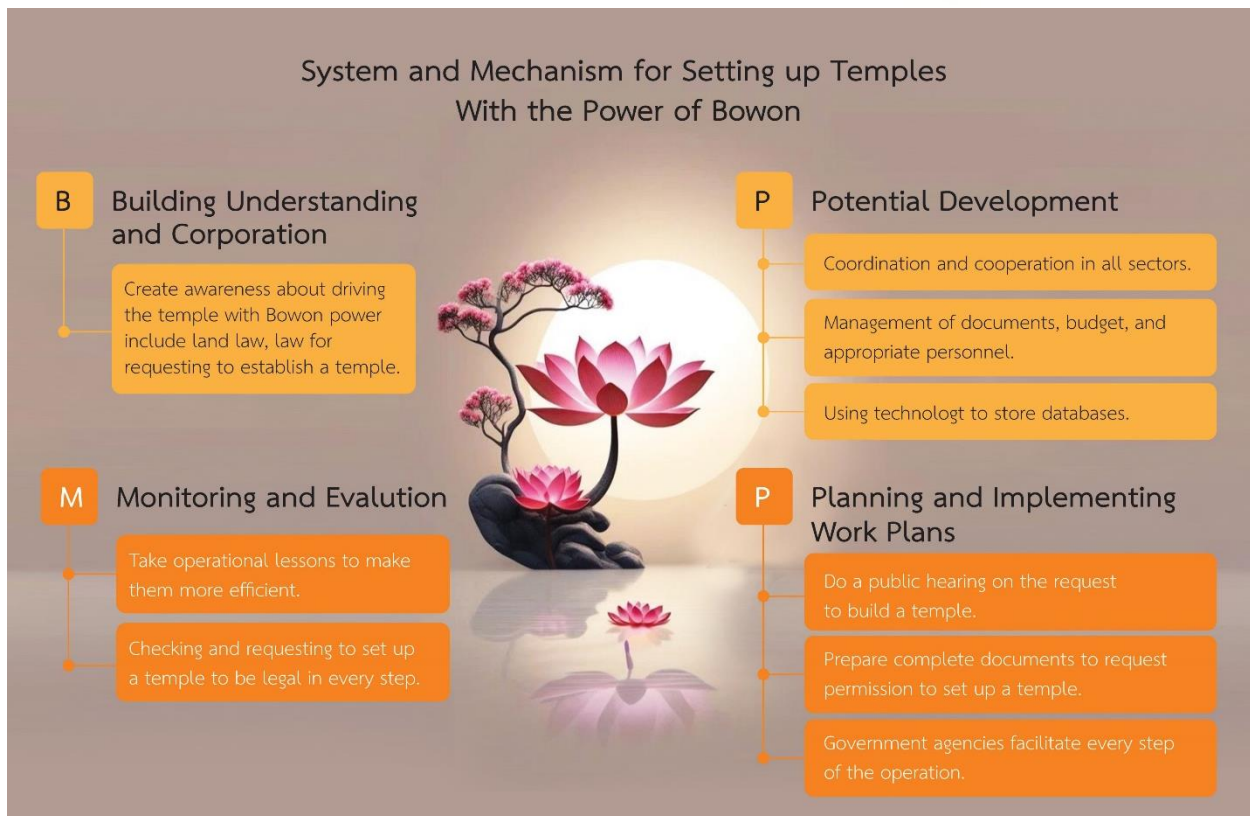


Figure 3 Knowledge of the system and mechanism for establishing temples with the power of Bowon

1. การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือของทุกภาคส่วน ได้แก่

1.1 คณะสงฆ์ มีหน้าที่ รวบรวมเอกสารและหลักฐานประกอบการขออนุญาตการตั้งวัด ประกอบด้วย โฉนดที่ดิน การก่อสร้างเสนาสนะ หนังสือยินยอมให้สร้างวัด วาระการประชุม รวมทั้งเป็นผู้นำในการจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างการขับเคลื่อนการสร้างและตั้งวัดอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ชุมชน มีหน้าที่ ในการให้ความเห็นชอบและเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความพร้อมเพรียงของคนในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล สำหรับการช่วยบริหารจัดการและอำนวยความสะดวกในการสร้างและตั้งวัด ได้แก่ การสร้างถาวรวัตถุ การค้นหาเอกสารที่จำเป็น เช่น หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากที่ดิน (ในกรณีที่เป็นที่ดินสาธารณะ) ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระให้กับคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งด้วย

1.3 ภาครัฐ ประกอบด้วย นายอำเภอ หัวหน้าสำนักงานที่ดินจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด มีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่คณะสงฆ์ ไวยาวัจกร รวมทั้งช่วยจัดทำและรวบรวมเอกสารประกอบการพิจารณาขออนุญาตสร้างและตั้งวัด การติดตามกำกับดูแล ร่วมกับคณะสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.4 ภาคเอกชน มีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณและจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและตั้งวัด สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันได้อย่างทั่วถึง

2. การพัฒนาศักยภาพของความเป็นผู้นำ ได้แก่ การจัดฝึกอบรมหัวหน้าที่พักสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการยกฐานะจากที่พักสงฆ์ให้เป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งเนื้อหาการอบรมประกอบด้วย การขอโฉนดที่ดินให้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัด การดำเนินการขออนุญาตสร้างและตั้งวัด ประเภทที่ดินในการสร้างวัดที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย การบริหารจัดการ การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดทำฐานข้อมูล การประสาน



ความร่วมมือจากหน่วยต่าง ๆ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกรณีศึกษา เช่น การสร้างวัดบนที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

3. การกำหนดแผนงานและการดำเนินงาน ได้แก่ กำหนดแผนงานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของประชาชน

4. การติดตามและประเมินผล ได้แก่ การตรวจสอบความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินการของวัด ใช้แบบประเมินโดยมีเกณฑ์ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

4.1 ด้านความพร้อมเพรียงของคณะสงฆ์ ชุมชน และส่วนราชการ

4.2 ด้านเอกสารและหลักฐาน

4.3 ด้านการดำเนินการในรอบระยะเวลาที่กำหนดพร้อมทั้งจัดเวทีสัมมนาเพื่อถอดบทเรียนความก้าวหน้า ความสำเร็จ จากการขออนุญาตสร้างและตั้งวัด 3 ด้าน ได้แก่ สิ่งที่ได้ดำเนินการแล้ว สิ่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการ และสิ่งที่กำลังดำเนินการ เพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบและเข้าใจตรงกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า ระบบและกลไกการตั้งวัดด้วยพลังบวร ได้มีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีการวางแผนและดำเนินการตามแผนการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างวัดดังกล่าว ส่งผลให้วัดราษฎร์บำรุงสามารถตั้งวัดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การทำประชาพิจารณ์ โดยมีคณะสงฆ์ ประชาชนในพื้นที่ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการประชุมเพื่อทำประชาพิจารณ์ในการขออนุญาตสร้างวัด เนื่องจากเนื้อหาในการสร้างวัดมีไม่ถึง 6 ไร่ 2) การรวบรวมเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับการสร้างวัด เมื่อผ่านการทำประชาพิจารณ์ในที่ประชุมแล้ว ได้รวบรวมเอกสารและหลักฐานประกอบด้วย หลักฐานการสำรวจและออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 58 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน หนังสือสัญญาผู้อนุญาตให้สร้างวัดกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หนังสือแสดงเจตนาขายที่ดินให้แก่วัดที่ขออนุญาตสร้าง หนังสือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่วัด เอกสารแสดงแผนผังการสร้างวัด รายงานการดำเนินการสร้างวัด เพื่อเสนอเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมติ จากนั้นส่งเรื่องไปยังกรมการมหาดเทศาภิบาล โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงาน และ 3) การสร้างและตั้งวัดถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อกรมการมหาดเทศาภิบาลมีมติเห็นชอบที่ได้พิจารณาจากเอกสารและหลักฐานดังกล่าวที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น จึงมีหนังสือประกาศตั้งวัดในพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และส่งเรื่องไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ให้รับทราบต่อไป ข้อเสนอแนะและแนวทางระบบและกลไกการขออนุญาตสร้างและตั้งวัดด้วยพลังบวรของวัดราษฎร์บำรุง ตำบลบางดี อำเภอยะยงต์ จังหวัดตรัง มีดังนี้ 1) เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการขับเคลื่อนการตั้งวัดด้วยพลังบวรต้องมาจากการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย คณะสงฆ์ ประชาชนในพื้นที่ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสำรวจความต้องการผ่านแบบสอบถาม การจัดทำแผนการดำเนินงาน โดยการประชุมร่วมเชิงปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำรายงานประจำเดือนรายงานต่อคณะสงฆ์ในเขตปกครอง การประเมินผลกระทบจากการตั้งวัดต่อชุมชน การตรวจสอบเอกสารและขั้นตอนการดำเนินงาน 2) พัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการวัดตามกฎหมายและพระธรรมวินัย การดำเนินการยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัด เป็นต้น โดยอาจจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และ 3) ควรมีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนการตั้งวัดด้วยพลังบวร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย พร้อมทั้งลดขั้นตอนการดำเนินการที่ซับซ้อนเพิ่มความรวดเร็วในการอำนวยความสะดวก



พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของการตั้งวัดด้วยพลังบวรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบและกลไกการขับเคลื่อนการตั้งวัดด้วยพลังบวรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

References

- Buddhist Places Division of National Office of Buddhism. (2016). Manual for Evaluating Temple Development Standards. Nakhon Pathom, Thailand: National Office of Buddhism.
- Chittasophano, N. (2010). The Role of Monks and Temples and Past Development. Nonthaburi, Thailand: Sukhothai Thammathirat University.
- Chulwanich, S. & Wattanapradit, K. (2023). Participation Process of "Bowon" Power According to the Principles of Buddhist Santi Method in Developing the Temple into a Buddhist Tourism Destination. MCU Santi Studies Review Journal, 11(1), 208-219.
- Janthasaro, P., Kittisophano, K., Buddhiso, R. & Jantavaree, S. (2023). Administrative Lessons Learned from Thai Monasteries abroad with the Preservation of Buddhism: A Case Study of Wat Mongkhon Rattanaram Monastery, Tampa, U.S.A. Journal of Buddhist Innovation and Management, 6(4), 197-212.
- Janthophaso, P. (2023). Temples Construction and Management of Religious Treasures of Temples in Thailand. Journal of Buddhist Innovation and Management, 6(5), 185-194.
- O-in, S., Jirasirichote, A. & Upakankaew, K. (2024). Distribution and Change in the Number of Temples and Buddhist Personnel in Thailand. Dhammadhara Journal of Buddhist Studies, 10(1), 128-153.
- Roslers, T. & Thitapanyo, M. (2020). The Evolution of Temples in Buddhism. Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus, 7(3), 74-85.
- Sukperm, K. (2019). The Model Development of People's Participation in Constructing and Establishing Temples According to the Sangha Act B.E. 2505 in Roi Et Province. Governance Journal, 8(2), 400-415.
- Taisrikhot, P. T., Viram, P. S. & Thonghema, P. P. (2023). The Development of the Temple as a Community Knowledge Center in Wat Pho Ngam, Ban Tiw Noi, Tambon Na Pong, Amphoe Mueang, Loei Province. Journal of MCU Nakhondhat, 10(2), 283-298.
- Yanasitthi, W. & Thitapanyo, M. (2019). A Development of the Theravada Buddhist Good Governance Indicators for Monastery Administration. Journal of MCU Nakhondhat, 6(8), 3870-3886.